

LA CRÒNICA

Eva Vázquez

La matèria de l'assaig: textures i olors, pols i fum

Amés d'un dels assistents a la presentació de *Germaine Gargallo. Cos, pintura i error*, de Cristina Masanés, dilluns a Girona, potser va aclaparar-lo el ric aparell de citacions d'Eudald Camps, invitat per l'editor i l'autora a compartir la seva lectura del llibre. Podia semblar un excés d'erudició, treure a col·lació Montaigne i Adorno, Canetti i Baudrillard, l'ètica de la cura de Carol Gilligan i la poesia de César Vallejo a propòsit d'un text que aparentment posa a disposició del lector el relat d'una mena de crim, el d'aquella dona misteriosa per qui es va matar Carles Casagemas, l'amic de Picasso. Doncs bé, l'ús d'unes tals referències no només és pertinent, sinó quasi obligada en relació amb un llibre que forma part de la mateixa espècie literària de l'assaig, aquella que en l'escriptura "reflecteix l'oci de la infància", com deia Adorno, la que serpenteja pels racons de cada habitació o cada cafè on entra per copsar-ne, no una escena sencera, sinó les olors que deixa,

les textures, la pols i el fum. Ben mirat, allò que diferencia l'assaig del tractat, que en seria "la versió optimista", va dir enginyosament Camps, és que no aspira a la completesa, sinó a una fragmentarietat llampegant que obre la possibilitat d'entrar en la història per una altra porta, que estima més la temptativa que la conclusió i, doncs, que és més a prop de la incursió que de la conquesta.

Aquesta classe d'abordatges són els que han permès eixamplar el discurs etnocèntric (el de l'home blanc occidental de classe mitjana, tal com va esquematitzar-lo Camps recollint el clixé amb ironia) amb "una manera radicalment altra de fer", més atenta a les sensacions que als fets i a la qual la mirada femenina (sense arrufar el nas, sisplau) aporta una dimensió nova amb l'"ètica de la cura" formulada per Gilligan. Tenir cura de les coses, de fet, aquest acostar-s'hi com qui sutura una ferida amb abnegació i disponibilitat, és sense cap dubte un acte moral i un altre dels atributs de

Cristina Masanés, al centre, dilluns a la Llibreria 22 ■ JOAN CASTRO / ICONNA

l'assaig; per descomptat, és una de les qualitats més remarcables del llibre de Cristina Masanés, però no pas menys que la seductora construcció literària que hi ha armat al voltant. Eudald Camps va situar-la, en aquest sentit, dins la "fèrtil" família dels assagistes francesos, els Baudrillard, Blanchot, Girard o Quignard, va dir, que han fet d'aquesta forma d'escriptura "un lloc on el pensament

es troba amb la creativitat". És aquí on l'autora salva Germaine del mer sensacionalisme del crim i de l'alliçonament fulletonesc de l'atractiva musa castigada amb la soledat, la lletjor i la sífilis (aquest, significativament, és el relat que li construeix Picasso a través de Françoise Gilot), i li dona una dimensió inesperada a través d'una reflexió sobre el cos, la naturalesa del desig i la mirada

dels altres. "El significat d'aquest llibre és el que diu; el sentit és en allò que calla", va concloure Eudald Camps.

Com havia explicat l'editor Roger Costa-Pau, per portar aquest assaig a port hi ha hagut "molta complicitat i molt de plaer". Deu anys enrere, però, quan Cristina Masanés va començar la seva recerca, no tenia més companyia que la d'un enorme buit. De Germaine, no en quedava més que un retrat esbiaixat enterrat sota capes i capes de la memòria dels altres. Prendre consciència que "la seva veu era inexistent" va modificar la direcció de tot el treball: "Vaig intentar donar-li una veu, però això només és possible des d'una posició de subjecte que ella no té." A diferència de Lúcia de Cadaqués, a qui Masanés va dedicar també un esplèndid assaig fa anys, que podia afirmar "jo sóc aquesta" encara que fos des del deliri, Germaine no té l'opció de construir-se cap identitat a través del llenguatge, perquè com a objecte "és només un cos".